

Krantenknipsel uit een onbekende krant van 16 juni 1920

Vergaderingen.

Boerderijen en boerderijenbouw, getoetst aan schoonheid en praktijk.

Over bovenstaand onderwerp heeft de heer J. van Veen, civiel-ingenieur te Meppel, gisteren eene openbare vergadering van de vereeniging van oud-leerlingen der R.L.W School eene rede gehouden. Aan de redeis het volgende ontleend:

Vooraf tegenwoordig is in de bouwkunst het schoonheidsgedeelte zeer slecht van het praktische gedeelte te scheiden, op beider gebied dringen zoovele nieuwe ideeën tot ons door, dat het zaak is om beide onderdeelen gezamenlijk te behandelen en zoo te komen tot een harmonisch nieuw geheel.

Wat het schoonheidsgedeelte betreft kan eerst gewezen worden op de kentering van onze beschaving. Door een grafische voorstelling kunnen de beschavingsgolven goed verduidelijkt worden. Elke golf is plm. 1330 jaar lang en de laatste bereikte plm. 1200 in Noord-Frankrijk haar hoogtepunt (gothiek).

Vooraf op kunstgebied is de kentering merkbaar. De opvatting van de oude verdwijnende periode was gericht op 't uiterlijke en op kunstnamaak, het kwam vaak voor dat een 'artiest' niet van een kunstemaker te onderscheiden was. Hun beschaving was een bliken vertooning, waarachter men een verdorven innerlijk verborg.

Thans is gelukkig die ziekelijke periode bezig te verdwijnen en men begint weer oog te krijgen voor natuurlijkheid en waarheid.

De moderne opvatting van kunst zegt: Kunst is een uiting van 't innerlijke leven, dus waar niets in zit, kan niets uitkomen. Slechts de allergrootsten blijven voortleven en ze zijn niet groot door hun bekwaamheid of vaardigheid, maar door hun hoogstaand innerlijk.

Over bouwkunst valt iets dergelijks te zeggen, maar waar men bij andere kunsten met de individuen te doen had, heeft men nu te doen met de massa. Bouwkunst is niet individueel, omdat de architect de dienaar der practijk behoort te zijn en een bouwwerk geen standbeeld is, waar allerlei persoonlijke emoties in vertolkt behoren te worden. Het bouwwerk zelf moet de architect het meeste zijn. Zoo kent men wel namen als Rembrandt, Vondel, Goethe, Shakespeare, enz., maar slechts bij uitzondering namen van architecten en evenals in een schilderstuk of beeldhouwwerk het karakter komt van het individue (natuurlijk ongewild), komt in de bouworde van een streek het algemene volkskarakter. Zoo heeft men in onze streken de meer stroeve, harde, gesloten vormen; in 't Zuiden de meer levendige; leeft ergens in pronkzuchtig volk, dan heeft dat een dito bouwkunst; is een volk karakterloos, dan is ook de bouwkunst zonder karakter.

De moderne opvatting der bouwkunst zegt dan ook: dat bouwkunst niet in de 1ste plaats esthetica is, maar een leer, welke zeer nauw verwant is aan godsdienst en ethica en dat hij die hier een betere bouwkunst wenscht de ware oorzaken moet verbeteren.

De vroegere remedie voor alle kwalen, de esthetica of schoonheidsleer, welke zoo langzamerhand een weezinwekkende klak heeft gekregen en haar collega de rhetorica maar achterna moest gaan, gaf regels voor smaak en mode en bracht zoo 'gemaakte' kunst d.i. het tegenovergestelde van de echte. Ze werkte met woorden als sierlijk, elegant, chique, deftig, mooi van lijn, mooi van toon, enz. en wilde de gevolgen verbeteren in plaats van de oorzaken.

De moderne algemene kunstwetenschap zegt: er zijn goede en slechte bouwkunstgedachten; tot de slechte behoren pronkzucht, aanstellerij, verwijfdheid, modezucht, conventie, naäperij, enz.; tot de goede in de 1ste plaats liefde en eerbied voor 't bouwwerk, verder smaak, eenvoud, waarheid, gezond verstand, enz.

Vroeger dacht men door een hooge beschaving te komen, dus de kunstenaars de opvoeders der massa. Dit is een foutief standpunt. Het moet andersom! Niet Vondel, Jan Steen en Rembrandt hebben het Holl. volk groot gemaakt, maar het Holl. was zelf groot, het was gezond, frisch en energiek en haar grootste zonen waren grooter dan die der slappe tijdperken.

Om die redenen kan men ook geen heil verwachten van onderwijs aan de architecten alleen.

Het eenigste middel om hier een gezonde bouwkunst te krijgen is onderwijs aan het heele volk, dus door het verheffen van de algemeene beschaving, d.i. door meer algemeene ontwikkeling.

De moderne denkbeelden richten zich tot het gezond verstand van het z.g. 'leekenelement der opdrachtgevers' en ze vertrouwt op datgene, wat de Duitschers noemen: 'Freude zum Eigenheim'. de eischen van vele architecten om van een huis een monumentaal iets of een ruimtesymphonie te maken, brengen ons weer terug op het pad der aanstellerij.

Iedere opdrachtgever moest een goede plattegrond kunnen ontwerpen, temeer omdat dit zeer eenvoudig is, zooals later zal blijken. Het zou vooral het werk van de vrouw des huizes zijn om meer zelf mee te ontwerpen dan tot nog toe geschiedde en zoo te komen tot een eigen gezellig 'home', welk het in aantrekkelijkheid verre zou winnen van het confectiepakjeachtig, liefdeloos ontwerp van een architect alleen.

Men moet niet vergeten, dat wie een slecht smakeloos huis l a a t zetten, hiervoor even verantwoordelijk is als degene die dit zet. Een goed architect zal liever te doen hebben met iemand, die een goed ontwerp op prijs weet te stellen, dan met een die alles onverschillig laat of met een die juist een van slechte bouwgedachten getuigend huis wenscht.

Men moet eigenlijk de zaak als volgt bezien: Door de groote verkeerstoename, meerder onderwijs, enz. nu pl.m. 40 jaar geleden, kwam onze aloude inheemse beschaving in nauwer contact met de uitheemsche golvende. Aan de eene kant de totaal uitgebloeide, verwarde, verstarde volkskunst, aan de andere kant de eenvoudig ware, echte kunst van het platteland. Het was noodlottig, dat juist die verkeerstoename moest komen, toen de alg. kunst haar dieps vervalpunt bereikt scheen te hebben.

Onze taak is niet de uitheemsche te weren of de inheemsche over boord te gooien, maar om uit beiden het goede te halen.

Het is te hopen, dat men hier niet de leugenachtige, verdwijnende beschaving, welke hier uit de 3de of 4de hand gekomen is, achterna zal hinken, maar dat men het nut zal gaan inzien van een algemeene ontwikkeling welke ons in nauw contact brengt met de moderne stroomingen op maatschappelijk en wetenschappelijk gebied.

Wat het practisch gedeelte betreft, dient er nagegaan te worden, of er, nu zoovele nieuwe uitvindingen gedaan zijn, en de wetenschap zulke groote vorderingen gemaakt heeft, geen nieuwe type boerderij ingevoerd dient te worden.

Men kan daartoe twee wegen inslaan, n.l. de z.g. e v o l u t i o n a i r e ontwerpmethod, welke wars van alle traditie en mode, iets geheel nieuws tot stand wil brengen.

De 1ste is de gewone doorgaans het meest aan te bevelen; reeds heeft men zoo de voortdurende prikkel om zijn bedrijf op peil te houden en de risico van iets nieuws is gering.

De 2de is gevaarlijk; reeds menig origineel ontwerp is gestrand. Men moet niet vergeten dat ontwerpen van een type zeer moeilijk is en dat talloze mannen er de eeuwen door over gedacht hebben en dat de zaak reeds van alle mogelijke kante bekeken is.

Maar dat de revol.meth. weinig directe resultaten oplevert, ligt niet aan de methode; deze m o e t goed zijn en het is van meer belang die methode na te gaan, dan direct ontwerpen maken.

Niet de ontwerpen hoofdzaak, maar h e t ontwerpen. Van meer belang dan het oplossen van een som is de algem. leer, volgens welke men alle sommen kan oplossen en de eigen ontwerpen, waar de heer J. Dijkstra perspectief tekeningen van gemaakt heeft, moeten niet beschouwd worden als bouwklare, uitvoerbare projecten, maar als illustraties van de ontwerpmethod.

Door een boerderij op te vatten als een complex van ruimten, komt men tot een goede methode, welke ook in de geschiedenis gevolgd is en die uitgaande van de voor onze streek benodigde ruimten en van de meest moderne eischen van transport, dorsching, enz. weer leidt tot het gewone Friesch=Groningse type, als een der meest aan te bevelen vormen.

Ook kan men op die wijze gemakkelijk een goed woonhuis ontwerpen. De eigen ontwerpen bestaan uit een verspreid type en een compact type. Ze zijn zoodanig, dat voor alles de practijk gehoorzaamd is en steeds de eenvoudigste en meest rationele weg is gekozen, zonder te veel te denken aan schoone lijnen en vormen.

De vergadering werd ook door eenige dames bijgewoond, een omstandigheid, die de voorzitter, de heer Louwes met ingenomenheid vaststelde.